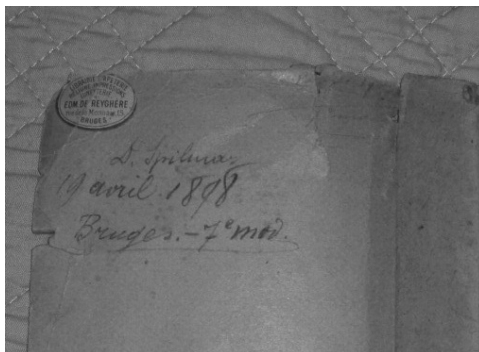
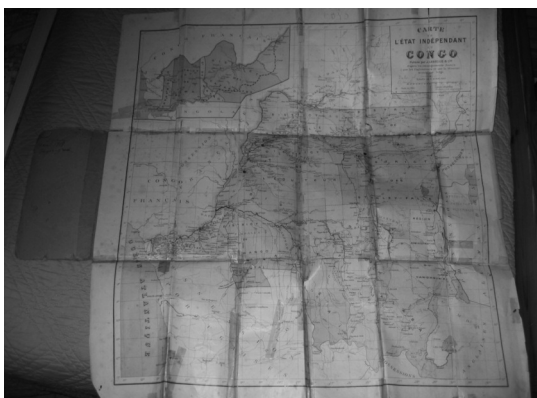

SCHATTEN OP ZOLDER EN HUN GESCHIEDENIS

Daar ik nogal dikwijls over mijn verleden in het voormalig Belgisch Kongo praat heeft een kennis (Jacqueline Rynwalt-Geirnaert) mij een geschenkje bezorgd dat ze bij het opruimen op haar zolder gevonden had. Het betreft een kaart van *l'Etat Indépendant du Congo* daterende van 1894, uitgegeven door de librairie EJ Lebègue in Brussel. Het document is gekocht bij de boekhandel-papierhandel *Edm De Reyghère, rue de la monnaie 15, Bruges*.

Op de kaart zijn heel wat notities bijgeschreven. Een eerste reeks is vermoedelijk aangebracht door Dominique Spilman want hij testte er zijn handtekening op. Bij verschillenden ervan is ook een verwijzing naar het schooljaar waarin hij de krabbel testte nl. *6° Moderne en 19 avril 1898 Bruges 7° mod.* Al deze aantekeningen bevinden zich op de kaft. Ze zijn aangebracht in rode of blauwe inkt en de grote handtekening in potlood.

Op de kaart zelf zijn echter nota's van een ander handschrift en bovenaan prijkt de naam LOYS. Dit is de familienaam van de oma van onze vriendin. De kaart is geschonden door de vele malen open- en toevouwen en werd hersteld met klevers afkomstig van postzegelranden. Hierop staat: "*Niet bestellen op zondag – Ne pas livrer le dimanche*". Dit strookje kon

van de postzegel afgeknipt worden. Deze praktijk bestond vòòr de eerste wereldoorlog. Hier en daar is ook een grotere kleefband van dezelfde oorsprong waarop een stempel staat "*DEPOT 1906*". Na raadplegen van filatelisten kunnen we besluiten dat de herstellingen dan ook dateren uit dat jaar of

het jaar daarop.

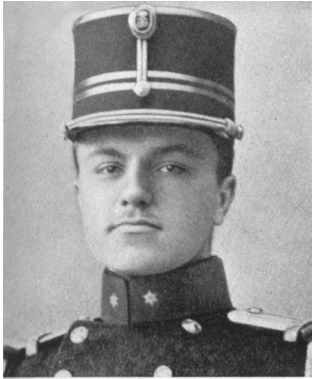
De notities, in potlood of rode inkt, geven de ligging aan van verschillende dorpen, al dan niet met de aanwezigheid van een missie. Twee groepen onderscheiden zich. Een eerste reeks is in potlood en is geconcentreerd rond het meer Leopold II. De tweede reeks geeft een aantal nieuwe locaties in het noordoosten, nl het gebied tot aan de Nijl dat later aan de Engelsen zou teruggegeven worden. Ook de projecten om spoorlijnen aan te leggen vanuit de Stanley-Falls naar de Nijl en naar het zuiden worden aangeduid. Het eerste project kwam er nooit. De tweede spoorlijn kwam er wel maar werd voorafgegaan door een tracé op de andere oever van de Lualaba. Maar dit laatste werd in 1903 afgevoerd zodat we kunnen besluiten dat de aantekeningen dateren van later. Zijn ze ter plaatste gemaakt? Of zijn ze in België aangebracht? We vermoeden dat de 'oude' kaart geüpdatet werd aan de hand van een recentere versie. Is de kaart meegegaan naar Afrika of bleef ze hier? Indien na het overlijden van Leon Loys al zijn bezittingen terug naar België werden gestuurd, kon de kaart er ook bij zijn geweest...

Wie waren Leon Loys en Dominique Spilman?

Leon Bernard Loys werd geboren in Gent op 17 juni 1883. Zijn vader was een laarzenmaker in de Brabantdam. Hij had een 2 jaar oudere broer Pierre Marie

Léon Loys is de derde van rechts op de eerste rij.

LOYS, L.-B.-A.
Gand, 1883; Biondo, 1908.

en een zus Clasina 14 jaar jonger. Hij was, voor-
alear naar de Koninklijke Militaire School
(KMS) te gaan, onderofficier bij het 2de Linie.
Hij wordt in de KMS op 17 december 1902 inge-
lijfd als beursstudent in de 53ste promotie
Infanterie-Cavalerie.

Op het ingangsexamen was hij 8ste op 45. Hij
promoveerde in 1904 als 4de op 46. Op 27
december 1904 wordt hij onderluitenant bij het
1ste Linie.

Op 7 dec 1906 wordt hij voorlopig gedetacheerd
aan het Militair Cartografisch Instituut (MCI) het
latere Nationaal Cartografisch Instituut. Daar de

Vrijstaat Kongo een persoonlijk eigendom was van Leopold II, konden
Belgische militairen daar geen dienst doen. Daarom werden de goede elemen-
ten uit het leger aan het MCI gedetacheerd om in Afrika zagezegd cartogra-
fisch werk te doen. Bij hun terugkomst in België konden ze hun functie bij het
leger opnieuw opnemen. In Afrika werden ze lid van de Force Publique (FP).
Léon vertrok op 28 maart 1907 naar Kongo, vanuit Antwerpen naar Matadi.
Na drie weken varen nam hij daar de trein naar Leopoldstad (Kinshasa) waar
hij de steamer nam naar Stanleystad (Kisangani), een tocht van 1.500km. Zijn
eindbestemming was Ponthierville. Helaas keerde onze Léon nooit meer
terug. Hij overleed op 23 april 1908 in Biondo, op een 30-tal km ten westen
van Ponthierville. Volgens de documenten was de doodsoorzaak hematurie,
maar dit is slechts een symptoom, nl bloed in de urine. Vermoedelijk was
schistosomiasis (vroeger bilharziöse), een infectie van parasitaire wormen de
oorzaak. Deze wormen kwamen voor in rivieren en stilstaande wateren. Ook
malaria kon een oorzaak zijn. Van de 1500 Europeanen die in Kongo overle-
den tijdens de periode van Leopold II, stierven er 1.245 van ziekten, 75 van
accidenten of verdrinking, 85 sneuvelen, een 60-tal werd vermoord en een
15-tal pleegden zelfmoord. Eigenaardig genoeg vermelden de officiële rap-
porten enkel uitdeling van medailles, maar geen overlijden...

Dominique Spilman, geboren op 12 juni 1885 in Perlé (Groothertogdom
Luxemburg), mocht volgens een toenmalige wet dienst nemen in het Belgisch
Leger. Hij begon als onderofficier bij het 2de Linie, een identiek debuut als
Léon Loys, ging naar de KMS en begon als luitenant bij het 1ste Linie. Hij
bleef in België, was kapitein tijdens de eerste WO en in 1929 Luitenant
Kolonel. In '37 ging hij op pensioen en woonde in de Keizer Karelstraat in
Gent. Bij het begin van WO II werd hij commandant van de plaats Brugge tij-

dens de eerste dagen van veldtocht.

Uit beide levenslopen kunnen we voorzichtig afleiden dat de kaart in het bezit was van Spilman. Op het ogenblik dat Loys de goedkeuring kreeg om naar Afrika te vertrekken, zou Spilman de oude kaart aan Loys gegeven hebben. Deze zal de kaart manueel verbeterd hebben en de vraag is: heeft hij deze meegenomen naar Kongo? We vermoeden echter dat hij deze aan zijn jongere zus Clasina, die toen 10 jaar was, gegeven heeft zodat ze zou kunnen volgen waar hij allemaal zat tijdens zijn verblijf. Dit is een praktijk dat courant voorkwam. Helaas heeft Clasina haar broer nooit meer teruggezien.

En het noodlot achtervolgde haar.

Haar oudere broer Pierre Marie begon heel jong met een militaire carrière als onderofficier. In 1905 gaf hij er de brui aan maar op 2 augustus 1914 nam hij vrijwillig weer dienst bij het uitbreken van de oorlog.

Ditmaal als onderluitenant bij het 4de Linie. Hij raakte gewond in 1916 en bij het eindoffensief sneuvelde hij, als kapitein 2de in bevel, op 28 september 1918 in het bos van Houthulst.

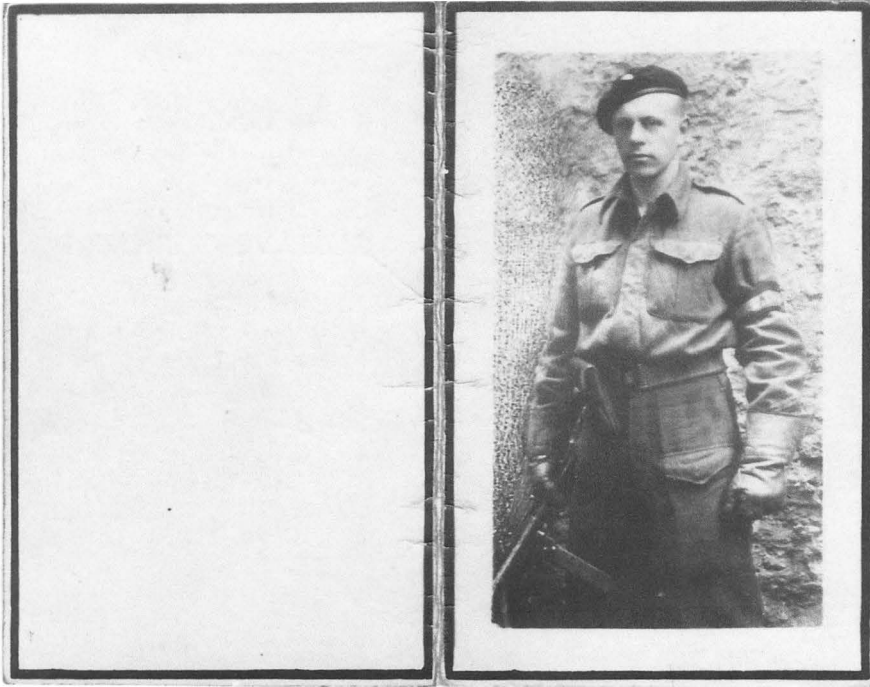
Pierre was in 1907 gehuwd met Louise ROGIERS en had een zoon Theo. Begin september 1918 schreef Dominique Spilman nog een briefje naar Pierre dus zij kenden elkaar ook.

Clasina trouwde op 21 september 1916 met George Henry GEIRNAERT en hadden twee kinderen Gustave en Léon. Bij de bevrijding van Gent in 1944 was Gustave lid van de weerstandsgroep Groupe mobile A.S. III, sector Gent. Als

motocyclist was hij samen met zijn neef Theo Loys actief bij de verschillende schermutselingen in Mariakerke. Op 7 oktober 1944, in Moerkerke, werd hij echter het slachtoffer van een sluipschutter en stierf. Ook zijn broer Leon werd 's anderdaags zwaar gekwetst. Het verhaal staat in detail geschreven in de Ghendtsche Tydinghen september en november 2001 en januari 2002. In dat artikel was twijfel over de voornaam van deze Loys, (sept 2001 blz 279), hierbij is dit dus rechtgezet.

Clasina overleed in 1973 en zo kwam de kaart op de zolder van onze vriendin die nooit haar vader gekend heeft daar ze pas vijf maand oud was bij zijn overlijden.

De namen van onze drie helden staan gelukkig vereeuwigd in gedenkstenen.

Volontaire de la première heure sergent plein d'audace et d'une grande bravoure, aimé de ses chefs et de ses hommes.

Le 12 septembre 1944 s'est présenté comme volontaire et a ramené sous le feu ennemi un de nos blessés, resté sur le terrain lors d'une contre-attaque allemande.

Le 7 octobre 1944 part en reconnaissance à la tête de sa patrouille et dans un bois occupé par l'ennemi tombe en brave, frappé en plein front.

Le 9 octobre 1944.

(signé). Commandant Jean de Bie,
Groupe mobile A.S.-Z. III
secteur de Gand.

Très sensibles aux marques de sympathie que vous leur avez témoignées à l'occasion du décès de

**MONSIEUR
GUSTAVE GEIRNAERT**

**Sergent-volontaire
de la première heure**

né à Gand, le 2 août 1917 et tombé pour la patrie, le 7 octobre 1944.

Madame Gustave Geirnaert, née Denise Hoste et sa fille Jacqueline,
Les Familles Geirnaert-Loys et Hoste-Van de Kerckove,
Vous en expriment leurs remerciements sincères.

VIEUX BOURG, N° 22, GAND

Doodsprentje van Gustave Geirnaert

Leon heeft zijn naam op het monument ter ere van de Gentse kolonialen die tijdens het bestaan van de Vrijstaat Kongo overleden op het einde van de Rooseveltlaan in Gent, en ook op het erebord in het Kon. Museum voor Midden Afrika in Tervuren. Pierre heeft zijn naam op de gedenksteen in de Ekkergermstraat en ten slotte staat de naam van Gustave op het gedenksteen in de Geldmunt en op het kapelleke Scheewege-Strijktiende in Moerkerke.

Van Cleven Pierre, dec 2010

Bronnen

René LYR , Nos Héros morts pour la patrie, 1920, ed E. Van Der Elst, Bib Ugent
G. Blanchart & cie, Le rail au Congo Belge, Tome I 1890-1920, 1993, Bib UGent
Fritz MASOIN, Histoire de l'Etat Indépendant du Congo (I en II), 1912, bib UGent
Guy Vanthemsche, Congo , 2008, Ed Lannoo
A-B Ergo, Congo Belge La colonie assassinée, 2008, ed L'Harmattan
A-B Ergo, Des Bâisseurs aux contemplateurs du Congo Belge, ,2005, ed L'Harmattan
Biographie coloniale belge 1948 - 1958 Koninklijk Belgisch koloniaal instituut, Bib UGent
Edouard Janssens, Les Belges au Congo, 1911, ed Van Hille-De Backer, Bib UGent
Koninklijk Legermuseum, Brussel
Afrikaans Archief, rue des Petits Carmes 15, 1000 Bruxelles
A nos héros coloniaux, 1931, bib UGent

Dank aan

Roland Loys, Gentbrugge
Leo De Clercq, filatelist, Sint Niklaas
Marc Rummens, Gent
Jacqueline en Dirk Rynwalt-Geirnaert